

La mina d'aigua dels Modolell i la primera font pública de Viladecans

Jaume Lligadas
Grup Tres Torres de Viladecans

Antecedents històrics

A l'any 1785, Bernat Modolell i Rabella va comprar a Joan Baptista Arbolí tot un seguit de propietats a Viladecans, entre elles la Torre de la Plaça avui seu de l'Ajuntament. El document de compra venda, signat davant del Notari Magí Artigas, recull en els punts número 20 i 21, l'adquisició per part de Bernat Modolell del molí de Can Tallada a Sant Climent, i a continuació, en el punt 22, queda també expressada la potestat del comprador de captar les aigües superficials i subterrànies que desitgés en tota aquella zona de Can Tallada i la riera de Salom:

22. (...) Y així mateix de préndre per dit molí las aguas de dita Riera de Salom, vui de Tallada, més amunt de la casa de Gabriel Riera de Sabadell y fer de nou lo rech per lo mateix y ab sas circumstàncias en la donació expresas, com y lo de buscar, recollir y conduir a dit molí, com y ahont vulla dit Senyor comprador, no sols las aguas de las dos fonts nomenades dels Llorers y la altra den porras, que naixen en terras de dits molins, com y totes y qualsevol aguas, tant exteriors com subterrànies, que naixen y pugan trobarse en totes parts de las terras de dit Mas Molins y també en las de qualsevol altre personas y en dita Riera, antes de Salom, vui Tallada, sas montañas vessants y faldas y tot y qualsevol altre ús, cosuetut. Se té dita facultat de aguas, segons se afirma, per lo nomenat Sr. Marquès, succehint a sa Magestat que Déu guarde.¹

Cal considerar, però, que en els afegits finals al document s'hi fa constar que la capacitat de captar aigua per part del nou propietari queda supeditada a la voluntat del Sr. Marquès:

Protesta del nº 22, sobre facultat de pendre aguas de la Riera salom, vui Tallada y de las fonts dels Llorers y den Porras y de otras parts del Terme de Sant Clement, per no esser pròpia aquella facultat del venedor, sí que del Sr. Marquès.²

A la segona dècada del segle XIX, Pau Modolell i Negrevernís, fill primogènit i hereu de Bernat Modolell, va iniciar els tràmits corresponents per a la construcció a Viladecans d'un molí fariner i al mateix temps iniciar també la captació d'aigua, per a fer-lo funcionar. L'aigua també serviria per a regar les terres de la seva finca de la Parellada a la Quadra Burguesa. Les dades les trobem en un document de la Batllia General dipositat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i citat per Mercè Gras en el seu Estudi històric de les masies de Viladecans.

A los 8 de mayo de 1818 se concedió precario y nuevo establecimiento a Pablo Modolell, comerciante de Barcelona, de la facultad de continuar en tener un molino harinero en el término de San Clemente de Llobregat, y de construir otro en las tierras de la heredad que poseía en dicho término y en la de Viladecans, y de buscar aguas subterráneas para dichos molinos y para el riego de las tierras de su

¹ Josep EIXARCH FRASNO, *Les arrels històriques de Viladecans: Segles XII-XVIII*. Viladecans, Ajuntament, 1989, pàgina 287

² Josep EIXARCH FRASNO, *Les arrels històriques de Viladecans: Segles XII-XVIII*. Viladecans, Ajuntament, 1989, pàgina 289

Figura 1. Imatge del Molí cap a la dècada dels anys quaranta amb la masia de Cal Ginestar al fons. (Fotografia de Baldiri Barat). Imatge inclosa en el calendari de l'any 1989, editat per l'Ajuntament de Viladecans

heredad, por el censo de 35 reales, según se expresa en fol.4 del espèculo de dicho pueblo, donde se continuarán los traspasos sucesivos...³

És a partir de maig de 1818, doncs, quan s'inicia la construcció de la mina d'aigua dels Modolell, coneguda també amb el nom de mina de la Parellada o mina dels Hermanus. És en aquest mateix període quan s'inicia, també, la construcció del molí fariner que estava situat a l'actual plaça de Salvador Allende.⁴

La mina captava les aigües a Sant Climent, a la zona de Can Tallada, i seguint, aproximadament, un recorregut paral·lel al de l'actual carretera que comunica els municipis de Sant Climent i Viladecans, arribava a la bassa del Molí. Després de fer voltar el rodet, l'aigua seguia avall fins arribar al seu destí final: la Torre Modolell i la bassa de la Parellada, finca agrícola que avui quedaria delimitada entre l'avinguda de la Generalitat, l'avinguda dels Germans Gabrielistes, la

carretera de la Vila i la via del tren.

Uns anys més tard, cap a finals del segle XIX, Magdalena Modolell, néta de Pau Modolell, va utilitzar l'aigua de la mina per a crear un jardí a la seva Torre de la Plaça. Cascades, llacs i fonts donaven forma a un jardí d'estil romàntic, element de moda entre les classes benestants de l'època.

La primera font pública

El dia 1 de maig de 1830, Pau Modolell i el Comú de Viladecans, signen un document davant del notari Pau Vila pel qual el propietari de la mina construeix una font pública per a ús dels viladecanencs:

Sia notori com en lo Poble de Viladecans Bisbat y Corregiment de Barcelona al primer dia del mes de Maig del any mil vuit cents trenta lo Sr Pau Modolell y Negrevernís vehi de dita Ciutat y hacendat en est poble me requerí per a que llevas acta en deguda forma per a perpetua memoria. De com habent construit una mina en la riera de St Climent y conduit la aigua per son us propi a sas expensas fins á la sua casa situada en lo carrer major del present poble, y desitjant proporcionar á tots los vehins la comoditat de una font de dita sa aigua mineral en lloch de la de pou que antes bebian; espontaneament ha fet construir tambe á ses expensas la expresada font ab una aixeta per beuren las personas y no los animals ni altres usos (...)⁵

A continuació el document ens revela la seva ubicació: «la qual font que esta pegada a las parets foraneas del corral de la casa de dit Sr en lo expresat carrer major...». El document de compravenda signat entre Bernat Modolell i Joan Baptista Arbolí, al qual ens hem referit anteriorment, ens dóna la situació de l'esmentat corral:

Aquell corral, rodat de parets en part, ab se teulada y vàrias divisions y estàncias per acullir diferents gèneros de bestiar y ab son molí fer oli, pou y safareix y demés oficines (...).

Confronta: de solixent, ab la capella nomenada de Sant Joan, pròpia del Marquès, vuy quasi derruhida, part ab matilde Terrida y Petit, muller de Francisco Terrida, que antes fou de Jaume Petit, y part ab Maria Sal y Presas, muller de Joan Sala, que fou de Benet Presas. Mitgdia, ab Marquès immediat a la sua hera. Ponent, ab Joseph Capmany y Joan Munmany, que fou de Salvador Munmany y antes de Antón Bruguera y antigament de T. Fumañas. Tremuntana, ab casas de lo primer lloch, mediant camí real de Barcelona a Castelldefels.⁶

Això traduït al llenguatge actual diríem que el corral quedaria situat al davant de la Torre Modolell, a l'altra banda del carrer de Jaume Abril, en el tram que va de la Plaça fins a l'inici del carrer Major. És per tant en aquest tram de carrer on estava ubicada la primera font pública de Viladecans. El fet de que aquesta font hagi quedat esborrada de la memòria popular, juntament amb el fet, també, de que no es conservi cap document gràfic, fa que ens hàgim de conformar amb la seva situació aproximada sense possibilitat de precisar la seva ubicació exacta.

El document de maig de 1830 continua dient que Pau Modolell ha fet posar, a sobre de la font, la inscripció «A benefici publich ab reserva de la propietat». Pau Modolell volia beneficiar a tota la po-

³ GRAS, Mercè, *Estudi històric de les masies de Viladecans*, 2001 [Treball inèdit propietat del departament de Patrimoni Cultural]

⁴ El Molí es va enderrocar a la dècada dels vuitanta del segle passat

⁵ AMVA, Fons Ajuntament de Viladecans, Expedients de contractació de serveis, document pel qual Pau Modolell i Nevevernís cedeix a favor del Comú de Viladecans l'aigua de la seva font, 1830

blació de Viladecans amb l'aigua de la seva mina, però al mateix temps tenia una certa por de perdre el control de la font. És per això que no només va deixar clar en la inscripció a sobre de la font que la propietat es reservava la potestat del benefici públic, sinó que en el document signat amb el Comú encara ho deixa més clar:

Y en est concepte y no de altra manera fa lo expresat Sr. Pau Modolell esta concessió temporal del us de la aigua de dita font als vehins del present Poble ab la expresa reserva y salvetat de que sempre y quant ab just motiu ó sens ell voldrá dit Sr. Modolell que quedi finida esta concessió, li sia facultatiu quitar dita font y donar á la aigua lo altre us que li acomodi sens contradicció alguna del Comu de dit poble ni de alguns de sos particulars, reservantse á est fi y á qualsevol altre que li acomodi lo dret de propietat, al qual vol que ja may puga seguirseli perjudici ni puga alegarse posesió en virtud de esta concessió temporal.

Malgrat això, és ben segur que els viladecanencs es deurién sentir profundament agraïts al Senyor Pau, així és com l'anomenaven, per la seva generositat en facilitar que tots els veïns tinguessin accés lliure a l'aigua potable de la mina dels Modolell.

Per altra banda i donant un cop d'ull a les actes del Ple Municipal, hi trobem diversos acords presos amb l'objectiu de solucionar problemes derivats de la gestió de la font pública.

Aquest és el cas de l'acta de 28 de març de l'any 1845. En aquest any, Joaquim Modolell i Torres ja exercia de propietari dels béns de la família Modolell d'ençà de la mort del seu pare Pau Modolell l'any 1837. Al mateix temps, Josep Anton Alegret i Modolell, cosí germà de Joaquim, deuria tenir alguna responsabilitat delegada per Joaquim Modolell pel que fa als negocis de Viladecans. El cas és que el març de 1845 Josep Anton Alegret decideix treure l'aixeta de la font pública. En conseqüència el Ple es reuneix el 28 d'aquest mes en sessió extraordinària...

...con motivo de las quejas que públicamente se oñian por haber mandado Don José Antonio Alegret, apoderado de la tutela de los hijos menores de Dª Teresa Madulell (es refereix a Teresa Torres, vídua de Pau Modolell), quitar la canilla de la fuente que se halla frente la casa dicha de Madulell, privando a estos vecinos del uso del agua potable.

I a continuació diu:

Sabedor el Ayuntamiento de que semejante disposicion provenia por haber los comisionados incluido en el reparto del subsidio de comercio ordinario de este año el Molino arinero y el aljibe propios de dicha Sra Madulell, a fin de que estos habitantes no careciesen del uso del agua de la misma fuente tan indispensable para la pública salud, han acordado por unanimidad de votos que: el citado Molino y Algibe quede exento del pago del subsidio de comercio no mas que durante los cargos concejiles de la actual corporacion.⁷

Amb l'acord municipal de mantenir l'eximent en l'impost sobre el molí, l'aixeta va tornar al seu lloci en conseqüència l'aigua va brollar de nou a la font pública.

Quaranta-cinc anys després, a l'acta de 17 de desembre de 1885, hi trobem recollida la decisió del Ple Municipal d'obrir un pou mort a costat de la font per a absorbir l'excedent d'aigua. L'absència d'un sistema de desguàs, feia que l'aigua sobrant anés a parar directament al carrer amb les conseqüents incomoditats i problemes derivats.⁸

Una nova discrepància es presenta a finals de l'any 1904. L'aixeta de la font es troba en molt mal estat i l'Ajuntament s'adreça als propietaris perquè la canviïn, aquests es neguen a fer-ho adduint que si no estava conforme la canviés l'Ajuntament. Aquest fet queda recollit a l'acta del dia 9 de desembre, en la que finalment l'alcalde Firmo Consul proposa que « se procediese a la compra y cambio de dicho grifo; el Ayuntamiento acordó se comprase una de rosca á presion y se cambiara á pagar de fondos municipales».⁹

A partir de 1915, amb la mort de Magdalena Modolell, darrer membre de la nissaga, s'obre un període de lluites i enfrontaments pel destí de l'herència Modolell.¹⁰ L'any 1920, els marmessors encarregats d'administrar els béns de la difunta acorden cedir la Torre Modolell a l'Ajuntament de Viladecans a canvi de 15.000 pessetes, la casa del campaner i els edificis de les escoles situats al darrera de l'església.

El juny d'aquest mateix any, havent pres possessió l'Ajuntament del nou edifici i sent beneficiari al mateix temps de l'aigua de la mina que arribava fins a la nova seu municipal, comença a parlar-se de la possibilitat d'instal·lar una nova font a la Plaça i clausurar la del carrer de Jaume Abril. A l'acta del 5 d'agost el Ple Municipal es desdiu d'aquesta possibilitat:

7 AMVA. Fons Ajuntament de Viladecans, Actes del Ple de l'Ajuntament, 28 de març de 1845

8 AMVA. Fons Ajuntament de Viladecans, Actes del Ple de l'Ajuntament, 17 de desembre de 1885

9 AMVA. Fons Ajuntament de Viladecans, Actes del Ple de l'Ajuntament, 9 de desembre de 1904

10 Per a més informació podeu consultar: Jaume LLIGADAS VENDRELL, *Viladecans 1915. L'herència de Magdalena Modolell*. Viladecans, Grup Tres Torres, 2011

Figura 2. La font de l'església avui. (Fotografia de Jaume Lligadas)

Asi mismo y a propuesta de la Presidencia se acuerda suprimir la instalación acordada de una fuente en la Plaza Pública cegando a la vez la existente en la calle de las Canals [actualment Jaume Abril], estableciendo a la vez dos fuentes públicas una en la calle de San Juan [actualment Àngel Guimerà] frente la casa nº 2 osea al lado del portal de entrada del Jardin y otra en la calle del Sol frente la cascada de los banquillos (...)

Fins i tot hi hauria una tercera font:

Propone asimismo para la mas completa comodidad del vecindario y atendiendo a reiteradas peticiones de Sr. Inspector Provincial de Sanidad que en la plaza que se creará frente la casa rectoral e iglesia una vez el Sr. Cura haya entrado en posesión de los colegios y casa del campanero conforme se tiene acordado, se instale otra fuente pública.¹¹

Es a dir, que a partir de 1920, Viladecans comptarà amb tres fonts públiques alimentades amb aigua de la mina dels Modolell. A finals del segle passat es van eliminar les dels carrers Àngel Guimerà i del Sol, en canvi, la de l'església encara es manté tot i que en un emplaçament diferent de l'original però conec-tada actualment a la xarxa pública d'Aigües.

D'encà de la mort de Magdalena Modolell l'any 1915, la mina passa a ser propietat de l'Herència Modolell administrada pels seus marmessors, fins que a l'any 1925 la congregació del Germans Gabrielistes adquireix la condició d'usufructuaris a l'establir-se a la finca de la Parellada amb el mandat de la finada de crear una escola per a nens.

Més endavant, a l'any 1930, l'empresa Aguas de Viladecans S.A. desenvoluparà un projecte d'abastiment d'aigua corrent a la població de Viladecans mitjançant l'explotació del cabal d'aigua de la mina d'aigua dels Modolell.

A la dècada dels 70 del segle passat, després d'un segle i mig de funcionament, la pressió dels nous temps van aconseguir que la mina dels Modolell deixés de ser útil condemnant-la a l'abandonament i l'oblit.

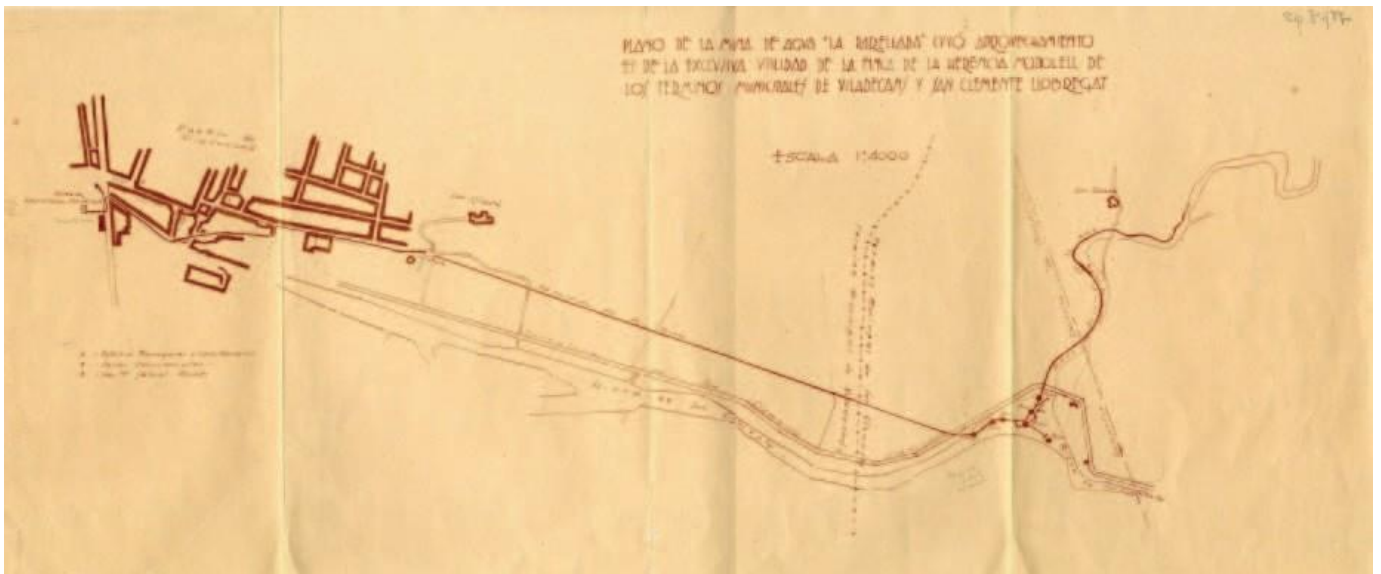

Figura 3. Plànol del recorregut de la mina dels Modolell [1930-1940]. AMVA, Fons Ajuntament de Viladecans

Recorregut de la mina

Actualment la mina es troba completament abandonada i sense cap possibilitat d'accés en cap punt del seu recorregut. Al mateix temps, la construcció de blocs de vivendes en les darreres dècades han deteriorat o fins i tot destruït diversos trams del recorregut urbà de la mina. Tot plegat ha fet que per determinar el seu traçat, hàgim hagut de recórrer a la documentació i als testimonis orals.

Hem disposat d'un informe de la Unitat de Subsòl dels Mossos d'Esquadra pel qual queda determinada la situació exacta d'un tram de 46 metres de la mina a l'extrem nord de l'entramat urbà de Vi-

¹¹ AMVA. Fons Ajuntament de Viladecans, Actes del Ple de l'Ajuntament, 5 d'agost de 1920

ladecans. També hem disposat d'un mapa,¹² publicat als anys trenta o quaranta del segle XX, el qual ens dibuixa el traçat aproximat des de Can Tallada fins els seus punts finals. Hem de dir, però, que el mapa inclou els trams nous que es van fer amb canonades de ferro, a partir de 1930, sense distingir el que és galeria original de les canonades noves. És per això que el testimoni de viladecanencs,¹³ coneixedors de diferents parts del trajecte de la mina, ha estat determinant per poder dibuixar el traçat de les galeries.

Així doncs, si observem el mapa en el seu naixement veiem que efectivament és a la riera de Salom a la zona de Can Tallada a Sant Climent.¹⁴ A partir de la primera captació d'aigua, els primers metres de galeria segueixen el curs de la riera fins a la confluència amb la riera de Sant Climent on el mapa ens dibuixa un seguit de pous que entenem que també són punts de captació d'aigua.

A continuació, el mapa marca un tram rectilini des del punt on estan situats els pous fins al Molí. En aquest cas no creiem que s'ajusti a la realitat, sobretot pel fet de que per a construir la mina calia, a intervals relativament curts, connectar la galeria amb l'exterior mitjançant els anomenats pous de buidatge,¹⁵ per tant és més probable que la mina segueixi el curs de l'actual carretera on l'excavació dels pous, al ser de poca fondària, donarien molta menys feina que no pas per sota de la muntanya com ens indica el mapa.

Un plànol topogràfic elaborat pels Mossos d'Esquadra a partir d'una inspecció realitzada en un tram de la mina, ens indica que el primer contacte amb el nucli urbà de Viladecans el fa per sota de l'habitatge situat al número 10 del carrer de Ferrer i Guàrdia, a partir d'aquí la galeria enfila en direcció cap a la masia de Cal Ginestar. Després de travessar l'avinguda de la Roureda entra a la illa de la masia de Cal Ginestar; en aquest punt el trajecte el fa a tocar de la vorera del mateix carrer del Salze, on a meitat de carrer hi havia un pou de registre;¹⁶ la mina segueix fins al carrer del Roure on queda tallada en aquest punt. La galeria, avui desapareguda en aquest tram, continuava passant pel número 26 del carrer

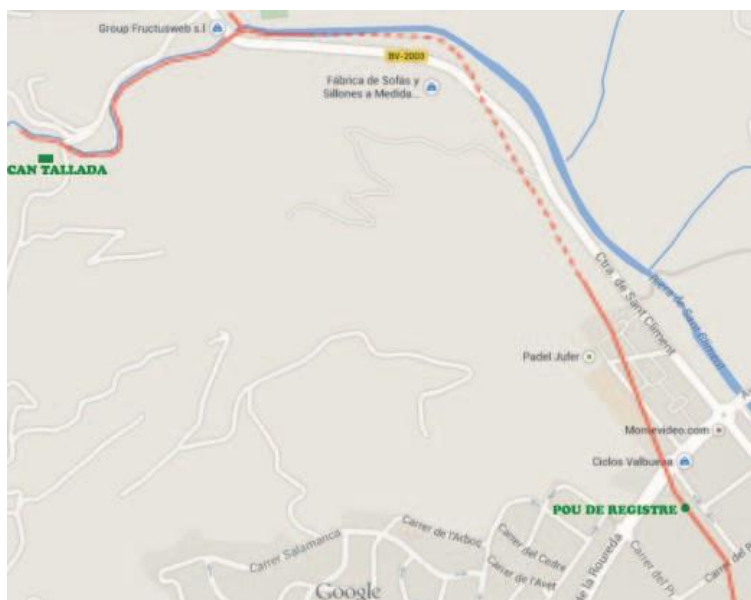

Figura 4. Recorregut de la mina

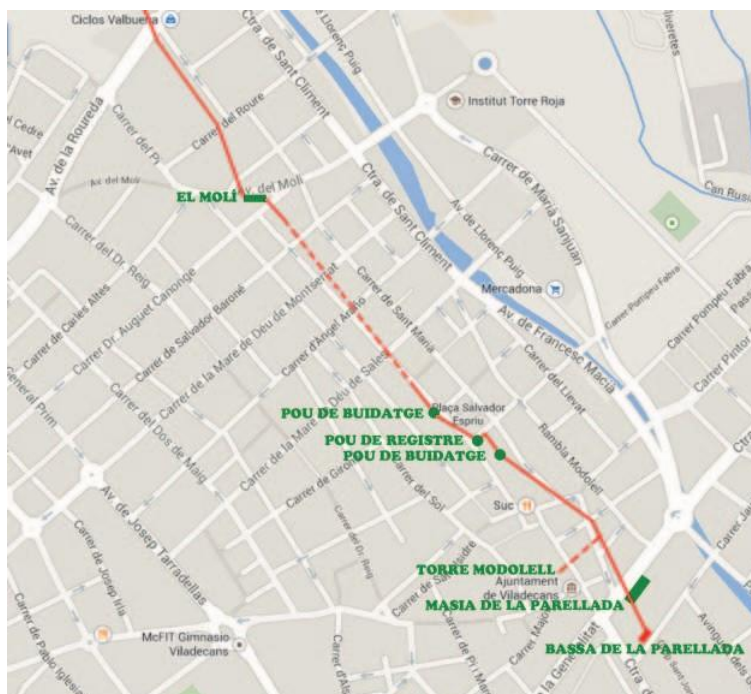

Figura 5. Recorregut de la mina

de Miguel Hernández. Un cop arribava al torrent de l'actual avinguda del Molí, l'aigua el travessava mitjançant dos xupets situats a banda i banda i ja pocs metres després entrava a la bassa del Molí.

Construït a partir de 1818, el molí fariner de la família Modolell treballava amb la força de l'aigua acumulada a la seva bassa. L'aigua queia al damunt de dos rodets allotjats en un segon soterrani

12 AMVA. Fons Ajuntament de Viladecans, Plànol del recorregut de la mina Parellada [1930-1940]

13 És de destacar el testimoni de Arturo Andón Arias. Gallec de naixement, Arturo va arribar a Viladecans a l'any 1957, dos anys més tard es va casar amb Modesta Ulla i van anar a viure tots dos a la masia del Molí fins que, a causa de la pressió urbanística, es van veure obligats a abandonar-la a l'any 1974. Arturo Andón, perfecte coneixedor dels secrets de la mina, sempre s'ha estimat el Molí, la mina i tot el seu entorn

14 De fet mentre que a Viladecans es diu que la mina dels Modolell naixia a Can Tallada, a Sant Climent el que diuen, i el mapa ho confirmaria, és que la mina dels Modolell naixia a prop de Can Riera Nou.

15 A l'hora de construir una mina, en primer lloc es localitzava el punt on es faria la captació d'aigua, a continuació es marcava el recorregut des de l'exterior excavant pous a una distància relativament curta l'un de l'altre de manera que la galeria s'excavava unint els pous i utilitzant aquests per treure la runa. Un cop finalitzada la construcció de la mina, aquests pous anomenats pous de buidatge o pous de pas, es tapaven amb volta de maó posats en sec. La distància entre pou i pou, que hem fixat a partir dels pous que coneixem, no seria superior a 60 o 70 metres, tot i que, a falta de poder accedir a l'interior per a comprobar-ho, encara podria ser que la distància es reduís a la meitat. Si voleu saber-ne més, podeu consultar aquest treball del Centre d'Estudis Santjustencs: <http://www.raco.cat/index.php/MEST/issue/view/3527/showToc>

16 Un pou de registre és un pou de buidatge que no s'ha tapat i que s'utilitza per accedir a la mina

Figura 6. Cultiu de xampinyons al carcabà del Molí. (Fotografia de Llorenç Lligadas)

Figura 7. El Molí al gener de 1980. (Fotografia de Jaume i Anton Muns)

Figura 8. Croquis indicant la situació del pou de buidatge a l'antic hort de la Torre del senyor Deu. (Fotografia de Jaume Lligadas)

anomenat carcabà,¹⁷ els rodets giraven transmetent el moviment a les pedres dels dos molins situats en el primer soterrani. Tot el treball de moldre la farina es produïa en aquest primer soterrani, mentre que a l'exterior només hi havia magatzems i la casa del moliner coneguda pels viladecanencs com a masia del Molí.¹⁸

Un cop moguts els rodets, l'aigua s'escolava pel fons del segon soterrani on reprenia el seu camí per galeria passant per sota de la farmàcia que hi ha a la cantonada del carrer del Canonge Doctor Auguet amb el carrer de Sant Marià. Aquest tram fins el carrer d'Àngel Arañó també el creiem desaparegut pel fet de que tots els blocs de pisos del trajecte tenen aparcament subterrani. El següent punt de pas que coneixem és a Cal Roquet, al número 41 del carrer de la Muntanya, on hi trobem un pou de buidatge situat a dos metres i mig de la façana exterior a l'interior de l'habitatge.¹⁹

A l'inici del carrer de Santa Teresa, a la vorera de la banda mar, hi havia un pou de registre. Una planxa al terra de la vorera, no massa gruixuda, pintada de color negre amb frontisses i pany, n'impedia l'accés. Dit això, ens vénen al cap uns quants records d'infantesa quan tornant d'escola en passar per sobre de la trapa hi fèiem uns quants salts només pel gust de fer soroll, o quan vàiem com els operaris entraven al pou calçats amb botes d'aigua, d'aquelles que arriben per sobre dels genolls, per fer-hi feines de manteniment.

Des de Cal Roquet fins el pou de registre hi han uns 60 metres, des d'aquí la galeria segueix entre quinze i vint metres per sota de la vorera en direcció al carrer de Sant Marià, després gira en direcció llevant entrant en el que havien estat els jardins i l'hort de la torre del senyor Deu. En aquest hort (actual aparcament públic del carrer de la Muntanya) hi ha un altre pou de buidatge a tocar del mur que separa de les eixides de les cases del carrer de Sant Marià. Un croquis dibuixat a l'arrebossat del mur per Pepet Castellví, conegut paleta viladecanenc, ens indica el punt on es troba el pou.

Des d'aquest darrer pou, la galeria continua per sota de les cases del carrer de Sant Marià, travessa el carrer de Sant Joan i passa per sota de l'actual oficina del Banc de Sabadell a la cantonada del carrer

de Sant Joan amb el carrer de l'Antiga Riera, continua per l'antiga era de Cal Sala enfilant tot seguit per sota dels habitatges de la banda de llevant del carrer de l'antiga Riera fins a la desapareguda bassa de la Parellada on finalitzava el recorregut. D'aquest darrer tram del carrer de l'Antiga Riera parteix el ramal que proveïa d'aigua la Torre Modolell i la font pública.

És a la masia de La Parellada, doncs, on finalitzen els gairebé tres quilòmetres de galeria de la mina dels Modolell, a la seva bassa rectangular que feia aproximadament 10x15 metres i que estava situada a l'actual plaça d'Europa.

17 El carcabà del Molí dels Modolell és un espai de cent metres quadrats aproximadament, construït amb columnes de maó i voltes de quatre punts també de maó.

18 A la dècada dels seixanta del segle passat, Llorenç Lligadas va llogar tots dos soterranis per cultivar xampinyons. El seu fill Jaume Lligadas Bassolas així com el darrer masover del Molí Arturo Andón, ens asseguren que els soterranis es mantenen intactes a sota de la plaça de Salvador Allende amb un dels rodets al seu interior

19 Roc Balletbò va llogar la casa número 41 del carrer de la Muntanya l'any 1890 tot just acabada de construir. Els terrenys que ocupa, en el moment de la construcció de la mina encara no estaven urbanitzats, i és per aquest motiu que el pou de buidatge es troba a l'interior de l'habitatge

Característiques constructives

Anteriorment hem esmentat un informe dels Mossos d'Esquadra sobre un tram concret de la mina d'aigua dels Modolell. Aquest informe es genera a partir d'uns fets ocorreguts al pati de l'habitatge de Carles Rué, membre d'una família de reconeguts lampistes de Viladecans.

El dia 10 de maig de 2008, el senyor Rué va sortir al jardí de casa seva, al número 10 del carrer de Ferrer i Guàrdia, amb la voluntat de tallar la gespa. L'aspecte del jardí era el de cada dia, no hi havia res que denotés cap cosa fora del normal, quan de sobte se'l va empassar la terra caient en un esvoranc de més de dos metres de fondària per mig metre de diàmetre. Ja feia uns quants dies que plovia i la mina que passa per sota de casa seva (ell ho ignorava) presentava un taponament quaranta metres més avall en direcció al núcli urbà, i l'acumulació d'aigua a l'interior de la mina havia anat erosionant el terreny fins a deixar exclusivament la capa de gespa del jardí.

Carles Rué, després de recuperar-se de l'ensurt, es va adreçar a l'Ajuntament per exposar el problema que s'havia creat al seu jardí, i també va recórrer al Síndic de Greuges de Viladecans. Al seu torn l'Àrea de Planificació Territorial de l'Ajuntament va demanar un informe als Mossos d'Esquadra els quals l'elaboren, el gener de 2009, mitjançant la Unitat de Subsòl de la policia catalana.

Mentrestant la família Rué seguia tenint l'esvoranc al jardí de casa seva. Tampoc van faltar les gestions amb la comunitat de propietaris de la urbanització a la qual pertany el seu habitatge.

Els veïns són propietaris d'una sèrie de carrers i d'espais comuns de l'urbanització, i és per això que ell va entendre que la responsabilitat de resoldre el problema requeia en la comunitat de propietaris pel fet que la mina recorre una part de l'urbanització. En no obtenir cap mena de resposta el senyor Rué va decidir, com a últim recurs, recórrer a instàncies judicials.

Tot i així, i després d'un any sense solucions, el senyor Rué pren la decisió de solucionar el problema pel seu compte. L'habitatge de la família Rué, és la primera casa que el recorregut de la mina troba venint de Sant Climent. Per tant la solució va consistir en entrar amb excavadora a la finca situada en zona no urbanitzada al nord del seu habitatge, excavar fins a trobar la mina, construir un registrei desviar el curs d'aigua cap el torrentet que limita amb la urbanització, el qual desguassa a la riera de Sant Climent.

El cas és que l'informe elaborat per la Unitat de Subsòl dels Mossos d'Esquadra ens dona informació, no només sobre una part del recorregut de la mina, com ja hem vist, sinó que també ens ofereix informació sobre les característiques constructives, si més no d'aquest tram, de la Mina d'Aigua dels Modolell.

Com ja hem dit abans, ara per ara no hi ha cap possibilitat d'accedir a la mina; potser, en tot cas, només hauria estat possible d'accedir-hi obrint a pic i pala el pou de buidatge que es troba a l'interior de Cal Roquet al carrer de la Muntanya.²⁰ És per això que considerem molt important la infor-

Figura 9. La mina vista des de l'esvoranc. AMVA, Col·lecció Pere Mut Mut

Figura 10. Detall de la mina. (Informe dels Mossos d'Esquadra)

20 L'actual propietari, besnét de Roc Balletbò, ens havia manifestat la seva disposició a facilitar-nos-hi l'accés

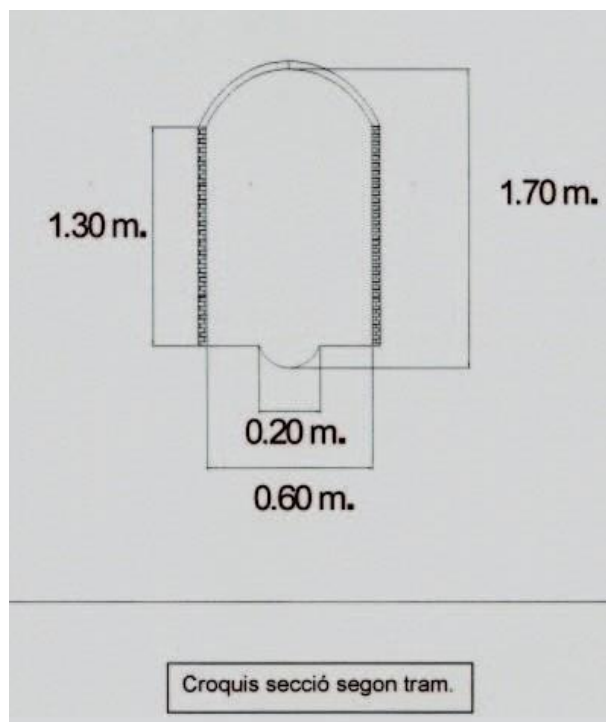

Figura 11. Croquis del segon tram de la mina. (Informe dels Mossos d'Esquadra)

mació que ens ofereix aquest informe de la Policia.

L'informe dels Mossos determina que a partir de l'esvoranc i en direcció nord, la galeria finalitza al cap de dos metres i setanta centímetres amb un esfondrament, el qual va impedir la continuïtat de la inspecció. Per força hem d'interpretar que aquest esfondrament no barrava el pas de l'aigua, perquè en cas contrari la família Rué no haurien patit l'incident del seu jardí. Aquest tram de 2,70 metres no presenta cap revestiment d'obra. En direcció contrària, és a dir en direcció sud i a partir de l'esvoranc, es troba un primer tram de galeria de 18,84 metres, les parets o banca-da estan revestides amb maons,²¹ i el sostre coronat amb volta d'entibat.²² L'amplada d'aquest tram de galeria és de 0,60 metres i l'alçada de 1,93 metres. L'informe també diu que els inspectors es van trobar amb mig metre de fang a la base.

Després d'aquest primer tram, la mina fa un gir de set graus direcció sud-est, continuant amb un segon tram rectilini de 24,8 metres, finalitzant amb un altre esfondrament. En aquest segon tram, i sempre segons l'informe dels Mossos, la galeria conserva totes les característiques constructives inicials. L'amplada d'aquest tram és també de 0,60 metres, en canvi l'alçada en aquest cas és de 1,70 metres. A la base, a diferència del tram anterior, s'hi troba una canaleta de mitja canya d'una amplada de 0,20 metres per on hi circulava l'aigua.²³

En el conjunt del tram sud, els Mossos es van trobar amb tres

petits trams, de poc més de dos metres, reconstruïts amb totxanes i bigues de formigó i que suposadament daten de l'època en què es va urbanitzar la zona.

Conclusions

Encara queda molta feina per fer. Cal continuar en la recerca de testimonis orals que ens donin més informació i que ens permetin completar el recorregut. Cal procurar accedir al seu interior per valorar-ne el seu estat i ampliar les característiques constructives. També cal prendre consciència que tenim un patrimoni arquitectònic oblidat a sota de la plaça de Salvador Allende. Com també cal continuar l'estudi de la resta de mines d'aigua de Viladecans (Can Tries, Can Pastera, Can Xic).

Estem parlant de gairebé tres quilòmetres de galeries que conformen la mina d'aigua dels Modolell, actualment abandonades, oblidades i ignorades, de les quals una bona part es troben a sota de l'entramat urbà de Viladecans i que, malauradament, la inmensa majoria dels nostres conciutadans ni tan sols saben que existeixen.

Desconeixem si seria tècnicament possible rehabilitar-ne una part per a ser visitada, com seria desitjable, però, en tot cas, el que sí que creiem imprescindible és posar fil a l'agulla amb l'objectiu de posar en valor aquest patrimoni que tant va significar per a la població viladecanenca dels dos darrers segles: el Molí i la mina d'aigua dels Modolell.

Agraïments

Aquest treball no hauria estat possible sense la col·laboració dels viladecanencs i viladecanenques que ens han ajudat a trobar informadors, els que ens han facilitat fotografies i documentació i per descomptat els que han compartit amb nosaltres el seu testimoni: Arturo Andón Arias, Joan Barat Domènech, Jaume Barrera Trius, Josep Caba Sabaté, Jordi Dolz Abadia, Maria Dolors Garcia Cabanas, Jaume Lligadas Bassolas, Albert Mondragon Buyó, Joaquin Muniesa Lecina, Jaume Muns González, Juan Ortiz Díaz, Carles Rué Doñate, Manel Sunyer Mas, Carme Taboada Garcia, Carme Ulla Fernández i Jaume Vendrell Condeminas. També volem agrair l'interès i les facilitats que hem obtingut dels arxivers municipals Xavier Calderé i Àngels González. A tots moltes gràcies.

²¹ Tot i que l'informe no en diu res, el tipus de maó utilitzat habitualment en les bancades de les mines es el pitxolí també anomenat melindro, les mides aproximades del qual són de 5 x 9 x 29 centímetres

²² La volta d'entibat o peça de mina, era el nom que rebia l'element de terrissa que s'utilitzava per a coronar les mines

²³ En el tram anterior, quan no hi ha canaleta, es diu que l'aigua va a l'estesa